Lietas arhīva Nr. CA-0941-17/35
ECLI:LV:RAT:2017:1026.C30657810.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2017.gada 26.oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Sandra Krūmiņa,
tiesnese Dace Jansone,
tiesnese Inese Grauda,
ar tiesas sēžu sekretāri Inesi Pelēkzirni,
piedaloties /pers. A/ un /pers. B/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Radai Matjušinai, AS "Sadales tīkls" pilnvarotajam pārstāvim /pers. C/, SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" pilnvarotajam pārstāvim /pers. D/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ un /pers. B/ prasībā pret AS „Sadales tīkls" un SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" par kaitējuma novēršanu un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu sakarā ar /pers. A/ un /pers. B/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 17.oktobra spriedumu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] Nekustamais īpašums /adrese A/, sastāvošs no 10-stāvu dzīvojamās mājas, ir reģistrēts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/un ir sadalīts 281 dzīvokļu īpašumos.

Dzīvokļa īpašums /adrese B/ pieder /pers. B/, viņa īpašuma tiesības zemesgrāmatā nostiprinātas 2006.gada 9.janvārī.

Dzīvojamo māju, pamatojoties uz 2011.gada 5.jūlija pārvaldīšanas līgumu, noslēgtu starp Rīgas pilsētas pašvaldību un SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", pārvalda SIA "Rīgas namu pārvaldnieks".

[2] /pers. A/ un /pers. B/ 2010.gada 18.oktobrī cēluši tiesā prasību pret AS „Sadales tīkls", kuru 2015.gada 20.maijā grozījuši, pieaicinot kā līdzatbildētāju SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", un kurā lūguši:

- uzlikt abiem atbildētājiem par pienākumu demontēt elektrosadales skapi, kas atrodas dzīvojamās mājas /adrese A/ koplietošanas telpā „f" 6,3 kv.m. platībā, un instalēt to 50 m attālumā no dzīvokļa Nr./numurs B/,
- piedzīt solidāri no abiem atbildētājiem atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu, kas izpaudies kā prasītāju veselības pasliktināšanās elektroietaises radītā elektromagnētiskā lauka kaitīgā starojuma ietekmē, katram 14 228,82 EUR apmērā.

Prasītāji prasības pieteikumā atsaukušies Enerģētikas likuma 1., 6.pantu, Civillikuma 1635.pantu un 2347.panta otro daļu, Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.pantu un prasību pamatojuši ar šādiem apstākļiem.

[2.1] Dzīvojamās mājas /adrese A/ koplietošanas telpā "f" 6,3 kvm platībā pie sienas, kas robežojas ar dzīvokli Nr./numurs B/, ir uzstādīta elektroietaise - elektrosadales skapis 120 patērētājiem. Elektrosadales skapja radītais elektromagnētiskais izstarojums dzīvoklī Nr./numurs B/ pārsniedz pieļaujamās normas un rada būtisku kaitējumu dzīvoklī dzīvojošo prasītāju veselībai.

Fakts, ka elektromagnētiskā izstarojuma līmenis dzīvoklī pārsniedz pieļaujamās normas un ka galvenais tā avots ir elektrosadales skapis, apstiprinās ar Elektronikas un datorzinātņu institūta vadošā pētnieka /pers. E/ un viņa asistenta /pers. F/ 2010.gada 20.maijā sastādīto dzīvokļa apsekošanas protokolu. Protokolā norādīts, ka elektromagnētiskajam piesārņojumam dzīvojamā telpā nevajadzētu pārsniegt 100 – 200 nT (0,1 – 0,2 μT), bet prasītāju dzīvoklī tas ir lielāks, pie kam guļamistabā, aiz kuras sienas atrodas elektrosadales skapis, tas ir pat 1 500 – 2 000 nT (1,5 – 2 μT).

Tas, ka šāds elektromagnētiskais piesārņojums ir kaitīgs prasītāju veselībai, apstiprinās ar Latvijas Republikas Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2010.gada 2.jūlija vēstuli. Vēstulē norādīts, ka saskaņā ar Eiropas Padomes 1999.gada 12.jūlija "Rekomendāciju (1999/519/EK) elektromagnētisko lauku (0 Hz līdz 300 GHz) iedarbības ierobežošanai uz vispārējo sabiedrību" akūtais elektromagnētiskā lauka iedarbības normatīvs ir 100 μT. Pētījumi rāda, ka Eiropas pilsētu daudzdzīvokļu mājās šis rādītājs ir vidēji 0,12 μT, bet prasītāju dzīvoklī šie rādījumi ir salīdzinoši augstāki. Ilgstoša magnētiskā lauka iedarbība nelabvēlīgi iedarbojas uz organismu un palielina risku saslimt ar sirds, asinsvadu, onkoloģiskām un citām slimībām.

Prasītāji ir vērsušies pie AS "Sadales tīkls" ar lūgumu pārvietot elektrosadales skapi uz citu vietu, bet pēdējā atbildējusi, ka šādu darbu veikšanai nepieciešams izstrādāt tehniskos noteikumus un tehnisko projektu un ka tas var tikt izdarīts tikai pēc nekustamā īpašuma īpašnieku pamatota pieteikuma un par īpašnieku līdzekļiem.

[2.2] Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu dzīvojamo māju apkalpojošās inženierkomunikāciju sistēmas, iekārtas un citi ar dzīvojamās mājas ekspluatāciju saistīti funkcionāli nedalāmi elementi, kas nepieder pie atsevišķa īpašuma, ietilpst kopīpašumā esošajā daļā. Ministru Kabineta 2014.gada 21.janvāra noteikumu Nr.50 „Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 47.punkts nosaka, ka par daudzdzīvokļu ēkas koplietošanas telpās izvietotu elektroietaišu tehnisko stāvokli un apkalpošanu ir atbildīgs ēkas valdītājs vai īpašnieks.

Dzīvojamo māju /adrese A/ pārvalda SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", pamatojoties uz 2011.gada 5.jūlija dzīvojamās mājas pārvaldīšanas līgumu, noslēgtu ar Rīgas pilsētas pašvaldību.

Kā izriet no likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta septītās daļas, 51.panta otrās, trešās, ceturtās daļas, privatizēto dzīvokļu īpašnieki tikai tad var pārņemt dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības un paši piedalīties būtisku jautājumu risināšanā, kad privatizēta noteikta daļa dzīvokļu un kad ir izveidota dzīvokļu īpašnieku sabiedrība vai dzīvokļu īpašnieki ir spējuši vienoties par pilnvarotu personu.

Dzīvojamās mājas /adrese A/ dzīvokļu īpašnieki nav nodibinājuši dzīvokļu īpašnieku sabiedrību un nav pilnvarojuši citu personu veikt dzīvojamās mājas pārvaldīšanu, nav arī tikusi sasaukta dzīvokļu īpašnieku kopsapulce.

Saskaņā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.pantu dzīvojamās mājas pārvaldniekam ir jāveic obligāti veicamās pārvaldīšanas darbības, t.sk. jānodrošina dzīvokļu īpašnieku kopīpašumā esošo iekārtu darbība un dzīvojamai mājai kā vides objektam izvirzīto prasību izpilde. Likuma 4.panta 4.,

5.punkts nosaka, ka pārvaldnieks nedrīkst pieļaut iedzīvotāju veselības aizskārumus. Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajām prasībām", kas izdoti saskaņā ar minētā likuma 6.pantu, 17.15 punkts paredz, ka ārpuskārtas remonts tiek veikts, ja ir konstatēti bojājumi, ja to neatliekamu novēršanu paredz normatīvie akti vai ja tie rada būtisku apdraudējumu.

2011.gada 5.jūlija pārvaldīšanas līgums pārvaldniekam uzliek tādus pašus pienākumus, kādi paredzēti Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumā. Saskaņā ar pārvaldīšanas līguma 2.2.1.2.punktu pārvaldniekam ir pienākums veikt dzīvojamās mājas [..] tehnisko apkopi, kārtējo remontu, renovāciju un rekonstrukciju, saskaņā ar 2.2.1.5.punktu – nodrošināt dzīvojamai mājai kā vides objektam izvirzīto prasību izpildi, saskaņā ar 2.2.1.6.punktu – novērst dzīvojamās mājas tehniskā stāvokļa pasliktināšanos un vērtības samazināšanos, turklāt, ja ārkārtas gadījumu [..] novēršanai nepieciešams papildus finansējums no pašvaldības budžeta līdzekļiem, tos pieprasīt attiecīgajā kārtībā, saskaņā ar 2.2.3.punktu – veikt pārvaldīšanas darba plānošanu, organizēšanu un pārraudzīšanu, tai skaitā veikt pārvaldīšanas darba plāna un tāmes sastādīšanu.

Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punktu viens no vides aizsardzības principiem ir novēršanas princips. Atbilstoši tam persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas.

Pārvaldniekam, veicot pārvaldīšanas uzdevumu, ir pienākums ievērot Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 4.pantā noteiktos dzīvojamās mājas pārvaldīšanas principus, t.sk. pienākums novērst indivīda drošības vai veselības aizskārumu, nodrošināt apkārtējās vides kvalitātes saglabāšanos un uzlabošanos.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka tieši SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" ir pienākums izvērtēt elektrosadales skapja atrašanās vietu un tā apdraudējumu prasītāju veselībai, un nepieciešamības gadījumā pārvietot to uz citu vietu (veikt ārpuskārtas remontu).

Ministra kabineta 2008.gada 9.decembra noteikumu Nr.l014 „Kārtība, kādā aprēķināma maksa par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu" 21.punkts nosaka, ka, ja dzīvojamā mājā vai tai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā ir radusies vai var rasties avārijas situācija, kas var apdraudēt personu dzīvību, veselību vai īpašumu, pārvaldniekam ir tiesības steidzamai avārijas situācijas novēršanai izmantot līdzekļus, kas iekasēti par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, vai citus pārvaldnieka rīcībā esošus finanšu līdzekļus.

SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" ir dzīvokļu īpašnieku iemaksātās naudas, t.sk., dzīvojamās mājas rezerves un remonta fonda turētājs, līdz ar to tam ir nepieciešamie finansu līdzekļi kaitējuma novēršanai.

[2.3] Elektrosadales skapja pārvietošana nav iespējama bez elektroenerģijas piegādātāja AS "Sadales tīkls" piedalīšanās, kam saskaņā ar Enerģētikas likumu jānodrošina enerģijas lietotāju droša apgāde ar enerģiju, ievērojot vides aizsardzības prasības.

Vides aizsardzības likuma 3.panta pirmās daļas 1.punktā nostiprināts princips – "piesārņotājs maksā". Tas paredz, ka persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu.

[3] AS "Sadales tīkls" savā rakstveida paskaidrojumā prasību nav atzinusi, norādot, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 18.pantu elektroenerģijas apgādes instalācijas, kuras atrodas ēku un būvju iekšienē un kuras izmanto vienīgi šo ēku un būvju apgādei ar elektroenerģiju, ir galveno lietu – šo ēku un būvju – blakus lietas, līdz ar to pieder šo ēku vai būvju īpašniekiem, kuriem arī jāsedz visi ar tām saistītie izdevumi.

AS "Sadales tīkls" strīdus elektrosadales skapi nav uzstādījusi. To ir uzstādījis Rīgas uzņēmums „Elektromontāža" 1993.gadā, kad uzbūvēta māja, saskaņā ar tajā laikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un izstrādāto elektrotehnisko projektu.

AS "Sadales tīkls" nav bijusi cita iespēja pieslēgt dzīvojamo ēku pie elektrotīkla, kā tikai caur minēto eklektrosadales skapi, kā arī tai nav tiesību pārvietot elektroietaises, kas nav tās īpašums un neatrodas tās piederības robežās.

Atbildētājs arī norādījis, ka Latvijā šobrīd nav spēkā normatīvi, kas nosaka elektromagnētiskā starojuma piesārņojuma līmeni, līdz ar to tiek izmantotas ICNIRP (Starptautiskās komisijas aizsardzībai pret nejonizējošo starojumu) vadlīnijas. Saskaņā ar 2010.gadā izdotajām vadlīnijām pieļaujamais magnētiskā lauka plūsmas blīvums iedzīvotājiem ir 200 μT. Elektronikas un datorzinātņu institūta speciālistu 2010.gada 20.maijā apsekošanas protokolā norādītie rezultāti nepārsniedz šo robežlielumu.

Latvijas Republikas Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2010.gada 2.jūlija vēstulē un Elektronikas un datorzinātņu institūta pētnieku 2010.gada 20.maija apsekošanas protokolā nav atsauces uz normatīvajiem aktiem, bet ir atsauces uz pētījumu rezultātiem un internetā atrastām publikācijām, kuras satur atsevišķu zinātnieku rekomendācijas.

[4] SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" savā rakstveida paskaidrojumā prasību nav atzinusi, norādot, ka tā spēkā esošās tiesību normas nav pārkāpusi un ka elektrosadales skapis ir dzīvokļu īpašnieku kopīpašums, līdz ar to tikai kopīpašniekiem ir tiesības lemt par tā pārvietošanu un pienākums segt ar to saistītos izdevumus.

[5] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 17.oktobra spriedumu /pers. A/ un /pers. B/ prasība ir pilnīgi noraidīta.

Spriedumā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Saskaņā ar Enerģētikas likuma 18.pantu elektroenerģijas apgādes instalācijas, kas atrodas ēku un būvju iekšienē un kuras izmanto vienīgi šo ēku un būvju apgādei ar elektroenerģiju, ir galveno lietu - šo ēku un būvju - blakus lietas, un visi ar tām saistītie izdevumi ir jāsedz un nastas jānes galvenās lietas īpašniekam vai valdītājam. Ministru kabineta 2009.gada 21.jūlija noteikumu Nr.793 „Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 51.punkts paredz, ka par daudzdzīvokļu ēkas koplietošanas telpās izvietotu elektroietaišu tehnisko stāvokli un apkalpošanu ir atbildīgs ēkas valdītājs vai īpašnieks.

Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta pirmās daļas l.punktu dzīvojamo māju apkalpojošās inženierkomunikāciju sistēmas, iekārtas un citi ar dzīvojamās mājas ekspluatāciju saistīti funkcionāli nedalāmi elementi, kas nepieder pie atsevišķā īpašuma, ietilpst kopīpašumā esošajā daļā.

Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta otro daļu uz kopīpašumā esošo daļu attiecināms Civillikuma 1067. —1072.pants, Civillikuma 1068.panta pirmās daļas noteikumi piemērojami tiktāl, ciktāl šā likuma 17.panta sestajā, septītajā, astotajā un devītajā daļā nav noteikts citādi. Civillikuma 1068.panta pirmajā daļā noteikts, ka rīkoties ar kopīpašuma priekšmetu kā visumā, tā arī noteiktās atsevišķās daļās, drīkst tikai ar visu kopīpašnieku piekrišanu; bet ja kāds no viņiem rīkojas atsevišķi, tad šī rīcība nevien nav spēkā, bet arī uzliek pēdējam pienākumu atlīdzināt pārējiem zaudējumus, kas viņiem ar to nodarīti.

Saskaņā ar minēto secināms, ka daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas koplietošanas telpā atrodošais elektrosadales skapis, kas apkalpo vairākus dzīvokļus, pieder visiem dzīvokļu īpašniekiem un ietilpst kopīpašumā esošajā dzīvojamās mājas daļā un ka elektrosadales skapja pārvietošana ir iespējama tikai ar pārējo dzīvokļu īpašnieku piekrišanu un par dzīvokļu īpašnieku līdzekļiem. Ja pārējie dzīvokļu īpašnieki nepiekrīt elektrosadales skapja pārvietošanai, pret viņiem ir ceļama attiecīga prasība tiesā.

[5.2] Dzīvojamo māju /adreses A/, pamatojoties uz 2011.gada 5.jūlija pārvaldīšanas līgumu, noslēgtu starp Rīgas pilsētas pašvaldību un SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", pārvalda SIA "Rīgas namu pārvaldnieks".

Nekustamā īpašuma dzīvokļu īpašnieki mājas pārvaldīšanu nav pārņēmuši un nav noslēguši ar SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" jaunu pārvaldīšanas līgumu.

Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.pantā ir noteiktas dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbības, kas sastāv no obligāti veicamām pārvaldīšanas

darbībām un citām pārvaldīšanas darbībām. Ar citām pārvaldīšanas darbībām saprotamas darbības, kas tiek veiktas atbilstoši dzīvojamās mājas īpašnieka gribai un maksātspējai. Pie tām pieder ar dzīvojamās mājas uzlabošanu, attīstīšanu un šim nolūkam nepieciešamo pasākumu ilgtermiņa plāna sagatavošanu saistītās darbības.

Pārvaldīšanas līguma 2.2.punktā ir noteiktas obligāti veicamās pārvaldīšanas darbības, savukārt 3.punktā ir noteikts finansiālais nodrošinājums, norādot, ka pārvaldniekam ir pienākums racionāli un lietderīgi rīkoties ar dzīvojamās mājas pārvaldīšanas procesā iegūtiem finanšu līdzekļiem.

Prasītāji nepamatoti norādījuši, ka elektrosadales skapja pārvietošana ietilpst obligāti veicamajās dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbībās, kas jāveic atbildētājam SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" saskaņā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.pantu un pārvaldīšanas līguma 2.2.1.2., 2.2.1.5., 2.2.1.6.punktu par līdzekļiem, kas iekasēti no dzīvokļu īpašniekiem.

Elektrosadales skapja pārvietošana ir saistīta ar citiem iekšējiem inženiertehniskajiem tīkliem un ir veicama tikai pēc attiecīga projekta izstrādes, kas savukārt saistīta ar papildus finansu līdzekļu ieguldīšanu. Šāda darba veikšana nav uzskatāma par mājā esošo iekārtu un komunikāciju tehnisko apkopi, kārtējo remontu, renovāciju vai rekonstrukciju (sk. līguma 2.2.1.2.punktu), nav saistīta ar vides prasību vai energoefektivitātes prasību nodrošināšanu (sk. līguma 2.2.1.5.punktu), kā arī nav pamata secinājumam, ka tas ir veicams, lai novērstu avāriju vai ārkārtas gadījumu (sk. līguma 2.2.1.6.punktu), bet ir uzskatāma par citu pārvaldīšanas darbību, kas tiek veiktas atbilstoši dzīvojamās mājas īpašnieka gribai un maksātspējai.

Līdz ar to SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" nav tiesību bez dzīvokļu īpašnieku saskaņojuma ne pasūtīt projektu elektrosadales skapja pārvietošanai, ne arī to pārvietot.

[5.3] Prasība par morālā kaitējuma atlīdzību (solidāru piedziņu) pamatota ar to, ka atbildētāji, nepārvietojot elektrosadales skapi, ir radījuši tādu situāciju, ka prasītāju dzīvoklī ir liels elektromagnētiskais piesārņojums, kas nelabvēlīgi ietekmē prasītāju veselību un rada viņiem morālu kaitējumu.

Civillikuma 1635.panta pirmā daļa nosaka, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Saskaņā ar minētā panta otro daļu ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Panta trešo daļa paredz, ka morālais kaitējums cietušajam ir jāpierāda, izņemot gadījumu, kad neatļauta darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums.

Tiesību zinātnē ir noteikts, ka, lai iestātos civiltiesiskā atbildība, ir jākonstatē četri priekšnoteikumi: 1) neatļauta darbība vai bezdarbība; 2) prasītājam nodarītais morālais kaitējums (fiziskas vai garīgas ciešanas); 3) atbildētāja vaina; 4) cēloniskais sakars starp neatļautu darbību (bezdarbību) un morālo kaitējumu.

Lietā nav konstatējams, ka atbildētāji ir pieļāvuši neatļautu darbību vai neattaisnojamu bezdarbību.

Bez tam, kā izriet no lietā nozīmētās ekspertīzes 2011.gada 20.decembra atzinuma, dzīvoklī /adrese B/ konstatētais elektromagnētiskais piesārņojums nepārsniedz maksimāli pieļaujamo robežu.

Izvērtējot prasītāju iesniegto Elektronikas un datorzinātņu institūta 2010.gada 20.maija apsekošanas protokolu kopsakarā ar citiem dokumentiem, priekšroka dodama ekspertīzes atzinumam, īpaši tāpēc, ka no protokola izriet, ka elektromagnētiskā lauka piesārņojuma līmenis ir mērīts ar paštaisītu mērinstrumentu F-4, un tajā nav informācijas par to, vai šai mēriekārtai ir veikta iekārtas tipa apstiprināšana atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 28.jūnija noteikumiem Nr.455 „Kārtība, kādā tiek veikta mērīšanas līdzekļu tipa apstiprināšana, pirmreizējā verificēšana un tirgus uzraudzība".

Prasītāji atbilstoši Civilprocesa likuma 93.pantā noteiktajam nav pamatojuši un pierādījuši, ka viņiem ir nodarīts morālais kaitējums (fiziskas vai garīgas ciešanas), proti, ka viņiem pēc dzīvokļa iegādes ir pasliktinājusies veselība un ka veselības stāvokļa pasliktināšanās iemesls ir tieši elektromagnētiskais piesārņojums.

Nav arī pamata secinājumam, ka atbildētājiem varētu iestāties solidāra atbildība Civillikuma 1672.panta izpratnē.

[6] /pers. A/ un /pers. B/ iesnieguši apelācijas sūdzību, ar kuru pārsūdzējuši pirmās instances tiesas spriedumu pilnā apmērā.

Apelācijas sūdzībā norādīti prasības pieteikumā jau norādītie apsvērumi un šādi iebildumi.

[6.1] Tiesa nav analizējusi prasītāju argumentus par to, ka pastāv atšķirība starp situācijām, kad dzīvojamās mājas pārvaldīšanu ir pārņēmuši paši dzīvokļu īpašnieki un kad dzīvojamās mājas pārvaldīšanu realizē pašvaldība atbilstoši likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta septītajai daļai, un ka privatizēto dzīvokļu īpašnieki tikai tad var pārņemt pārvaldīšanas tiesības un piedalīties būtisko jautājumu izlemšanā, kad privatizēta noteikta daļa dzīvokļu un kad ir izveidota dzīvokļu īpašnieku sabiedrība vai dzīvokļu īpašnieki spējuši vienoties par pilnvaroto personu.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka strīdus elektrosadales skapis atrodas SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" valdījumā un tai līdz ar to ir pienākums novērst prasītāju veselības apdraudējumu.

[6.2] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" ir ierobežoti finansu līdzekļi. Pārvaldniekam ir pienākums izlietot mājas rezerves un remonta fonda naudu, lai nodrošinātu likuma prasības. Pretējā gadījumā rodas absurda situācija, kad no vienas puses SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" iekasē no iedzīvotājiem rezerves un remonta fonda naudu, bet no otras puses atsakās tos izlietot dzīvojamās mājas labā.

[6.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka strīdus elektrības sadales skapja pārvietošana ir iespējama tikai ar visu dzīvokļu īpašumu īpašnieku piekrišanu. Ja prasība tiktu celta pret visiem dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem, tad nākotnes sprieduma izpilde būtu neiespējama, jo dzīvokļu īpašnieki rezerves un remonta fonda naudu nodod SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", un tieši SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" būtu jāveic elektrības sadales skapja pārvietošana.

[6.4] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka ekspertīzes atzinumā ir norādīts, ka elektromagnētiskā lauka līmenis prasītāju dzīvoklī pārsniedz vidējo līmeni, kas liecina par elektromagnētiskā piesārņojuma esamību, un ka piesārņojuma galvenais avots ir aiz guļamistabas sienas atrodošās elektroietaises vai iekārtas.

[6.5] Prasība par nodarīto morālo kaitējumu tiek vērsta pret SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", jo tieši tās prettiesiska bezdarbība ir novedusi pie tā, ka prasītāju veselībai ir nodarīts kaitējumu.

Civillikuma 1635.panta noteiktais attiecināms arī uz paaugstinātas bīstamības avota valdītāja atbildību, kaut arī līdz 2013.gada 1.janvārim Civillikuma 2347.pantā nebija norāde par atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu (sk. Augstākās tiesas 2013.gada 6.februāra spriedumu lietā SKC-549/2013).

[7] SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" savā rakstveida paskaidrojumā apelācijas sūdzību nav atzinusi, izsakot iepriekš jau minētos iebildumus.

[8] Apelācijas sūdzības iesniedzēju – prasītāju /pers. A/ un /pers. B/ pilnvarotā pārstāve Rada Matjušina apelācijas instances tiesas sēdē apelācijas sūdzību un prasību uzturēja, izsakot apelācijas sūdzībā un prasības pieteikumā jau minētos apsvērumus.

[9] Atbildētāja SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" pilnvarotais pārstāvis /pers. D/ apelācijas instances tiesas sēdē apelācijas sūdzību un prasību neatzina, izsakot rakstveida paskaidrojumos jau minētos iebildumus.

[10] Atbildētājas AS "Sadales tīkls" pilnvarotais pārstāvis /pers. C/ apelācijas instances tiesas sēdē apelācijas sūdzību un prasību neatzina, izsakot rakstveida paskaidrojumos jau minētos iebildumus.

M o t ī v u d a ļ a

[11] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi lietai pievienotos rakstveida pierādījumus, apsvērusi apelācijas sūdzībā norādītos argumentus, atzīst, ka /pers. A/ un /pers. B/ apelācijas sūdzība un prasība nav pamatotas.

[11.1] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija secina, ka šā sprieduma [5] punktā un tā apakšpunktos norādītā pirmās instances tiesas motivācija, noraidot /pers. A/ un /pers. B/ prasību pret SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" un AS "Sadales tīkls" ir pareiza, līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu tai pievienojas.

Apelācijas sūdzībā norādītie iebildumi pret pirmās instances tiesas spriedumu nav pamatoti.

[11.2] Lietā nav strīda par to, ka daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas /adrese A/ koplietošanas telpā atrodošais strīdus elektrosadales skapis, kas apkalpo vairākus dzīvokļus, pieder daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem un ietilpst kopīpašumā esošajā dzīvojamās mājas daļā.

Ņemot vērā minēto, vadoties no Enerģētikas likuma 18.panta, Ministru kabineta 2009.gada 21.jūlija noteikumu Nr.793 „Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 51.punkta, secināms, ka AS "Sadales tīkls" nav īstais atbildētājs lietā par elektrosadales skapja pārvietošanu uz citu vietu un morālā kaitējuma, kas radies elektrosadales skapja radītā elektromagnētiskā izstarojuma rezultātā, atlīdzināšanu.

[11.3] Lietā nav strīda par to, ka SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" ir dzīvojamās mājas /adrese A/ pārvaldnieks līdz pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotajai personai, un ka tā pārvaldīšanas pienākumu veic, pamatojoties uz likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta septīto daļu un 2011.gada 5.jūlija dzīvojamo māju pārvaldīšanas līgumu, noslēgtu ar Rīgas pilsētas pašvaldību. Nav arī strīda par to, ka dzīvokļu īpašnieki dzīvokļu īpašnieku sabiedrību nav izveidojuši un nav pilnvarojuši kādu citu personu pārvaldīšanas pienākuma veikšanai.

Minētais nenozīmē, ka dzīvokļu īpašnieki ir atbrīvoti no pienākuma piedalīties daudzdzīvokļu mājas pārvaldīšanā un apsaimniekošanā un ka viņi nevar piedalīties ar dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu saistītu jautājumu risināšanā.

Taisni otrādi, likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka privatizētā objekta (dzīvokļa īpašnieka) pienākums ir piedalīties daudzdzīvokļu mājas kopīgā pārvaldīšanā un apsaimniekošanā, apvienojoties ar citiem mājas īpašniekiem dzīvokļu īpašnieku sabiedrībā vai slēdzot līgumu par kopīpašuma pārvaldīšanu un apsaimniekošanu. Minētā panta trešās daļas 1.punkts nosaka, ka līdz brīdim, kad dzīvokļu īpašnieku sabiedrība vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarota persona ar nodošanas-pieņemšanas aktu pārņem dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības, dzīvokļu īpašnieki, likumā noteiktajā kārtībā savstarpēji vienojoties, nosaka dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas kārtību un maksu par to. No minētā panta ceturtās daļas izriet, ka gadījumā, ja dzīvokļu īpašnieki nav vienojušies par šā panta trešās daļas 1.punktā minēto kārtību, tad to regulē Ministru kabineta noteikumi.

Likuma "Par dzīvokļa īpašumu", kas bija spēkā līdz 2010.gada 31.decembrim, $27.^1$ panta pirmā daļa noteica, ka par daudzdzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu lemj tikai daudzdzīvokļu mājas dzīvokļu īpašnieku kopsapulce, $27.^2$ pants noteica, ka dzīvokļu īpašnieku kopsapulce var izlemt jebkuru jautājumu, kas saistīti ar kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, 36.pants noteica, ka līdz dzīvokļu īpašnieku sabiedrības izveidošanai vai savstarpēja līguma noslēgšanai jautājumus, kas saistīti ar daudzdzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, izlemj dzīvokļu īpašnieki, savstarpēji vienojoties. Likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 51.panta otrā daļa paredz, ka dzīvokļu īpašnieku kopsapulci jautājuma izlemšanai par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu var sasaukt arī viens vai vairāki daudzdzīvokļu mājas dzīvokļu īpašnieki.

Dzīvokļa īpašuma likuma, kas ir spēkā no 2011.gada 1.janvāra, 16.panta pirmā daļa paredz, ka dzīvokļu īpašnieku kopība ir tiesīga izlemt ikvienu jautājumu, kas attiecas uz kopīpašumā esošo daļu, bet minētā panta otrā daļa uzskaita jautājumus, kurus var izlemt vienīgi dzīvokļu īpašnieku kopība, t.sk. jautājums par kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanas formu, atsevišķu vai visu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbību uzdošanu pārvaldniekam, dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumu noteikšanas un maksāšanas kārtību.

Dzīvokļu īpašnieku kopība, kas ietver visus attiecīgās dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekus, pastāv neatkarīgi no tā, vai dzīvokļu īpašnieki ir apvienojušies sabiedrībā vai biedrībā un vai ir to dalībnieki.

[11.4] Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 11.panta otrās daļas 7.punkts nosaka, ka pārvaldīšanas līgumā norādāmi jautājumi, kuros dzīvojamās mājas īpašnieks pilnvarojis pārvaldnieku pieņemt lēmumus viņa vietā, slēgt līgumus viņa vietā, kā arī veikt maksājumus un saņemt maksājumus, pārstāvēt dzīvojamās mājas īpašnieku tiesā. Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 16.pants nosaka, ka pārvaldnieks ir atbildīgs dzīvojamās mājas īpašniekam par viņam dotā pārvaldīšanas uzdevuma izpildi saskaņā ar šā likuma, Civillikuma un noslēgtā pārvaldīšanas līguma noteikumiem.

SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" dzīvojamās mājas /adrese A/ pārvaldīšanu veic, pamatojoties uz Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumu un 2011.gada 5.jūlija dzīvojamo māju pārvaldīšanas līgumu, kas arī nosaka pārvaldīšanas uzdevuma apjomu.

Kā izriet no Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas likuma 7.panta, 10.panta trešās daļas un Ministru Kabineta 2008.gada 9.decembra noteikumiem Nr.1014 "Kārtība, kādā aprēķināma maksa par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu", kas bija spēkā uz prasības pret SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" celšanas brīdi, maksa par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu tiek noteikta, ņemot vērā obligāti veicamās pārvaldīšanas darbības un pārvaldīšanas darbības, kuras pārvaldniekam uzdevusi dzīvokļu īpašnieku kopsapulce (dzīvokļu īpašnieku kopība).

Lietā nav strīda par to, ka dzīvojamās mājas /adrese A/ dzīvokļu īpašnieku kopsapulce nav notikusi un ka dzīvokļu īpašnieku kopība nekādas pārvaldīšanas darbības SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" nav uzdevusi, līdz ar to secināms, ka, nosakot maksu par šīs dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, ir ņemti vērā izdevumi obligāto pārvaldīšanas darbību veikšanai, bet nav ņemti vērā izdevumi kaut kādu citu pārvaldīšanas darbību veikšanai.

Kā to pareizi secinājusi pirmās instances tiesa, sekošana tam, lai koplietošanas telpā atrodošā elektrosadales skapja radītais elektromagnētiskais izstarojums dzīvokļos nepārsniegtu vidējo elektromagnētiskā izstarojuma līmeni, un tā pārvietošana gadījumā, ja šis līmenis ir pārsniegts, nepārsniedzot tiesību normās noteiktos robežlielumus, neietilpst obligāti veicamās pārvaldīšanas darbībās Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta un dzīvojamo māju pārvaldīšanas līguma 2.2.1.2., 2.2.1.5., 2.2.1.6. punkta izpratnē.

Kā izriet no Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajām prasībām", ar dzīvojamās mājas, tajā esošo iekārtu un komunikāciju apsekošanu saprot to tehniskā stāvokļa noteikšanu, ar tehnisko apkopi saprot regulāras darbības, lai nodrošinātu to kalpošanu ekspluatācijas laikā, ar remontu saprot to bojājumu novēršanu un atjaunošanu tādā stāvoklī, kas nodrošina turpmāku ekspluatāciju.

Lietā nav pamata secinājumam, ka strīdus elektrosadales skapim būtu radušies kādi bojājumi, kas apdraud tā ekspluatāciju, vai ka tā radītais elektromagnētiskais piesārņojums pārsniegtu tiesību normās noteiktos robežlielumus.

Tiesas nozīmētās ekspertīzes, kas tika uzticēta SIA "Insalvo", 2012.gada 3.janvāra atzinumā norādīts, ka dzīvoklī /adrese B/ konstatētais elektromagnētiskais piesārņojums nepārsniedz maksimāli pieļaujamo robežu, kāda tā noteikta Eiropas Padomes 1999.gada 12.jūlija dokumentā Nr.1999/519/EK Rekomendācijas par ierobežojumiem elektromagnētisko lauku (no – 0 Hz līdz 300 GHz) iedarbībai uz plašu sabiedrību un ICNIRP (Starptautiskās komisijas aizsardzībai pret nejonizējošo starojumu) 2010.gadā izdotajās vadlīnijās. Arī ekspertīzes atzinumam pievienotajā Latvijas Republikas Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2011.gada 21.decembra atzinumā norādīts, ka elektriskā lauka intensitātes un magnētiskās

plūsmas blīvuma rādītāji dzīvoklī nepārsniedz pieļaujamās robežvērtības.

No prasības pieteikumam pievienotā Elektronikas un datorzinātņu institūta vadošā pētnieka /pers. E/ un viņa asistenta /pers. F/ 2010.gada 20.maijā sastādītā dzīvokļa /adrese B/ apsekošanas protokola un Latvijas Republikas Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2010.gada 2.jūlija vēstules izriet vien tas, ka elektromagnētiskais piesārņojums dzīvoklī ir virs vidējā līmeņa, kāds tas ir pilsētu daudzdzīvokļu māju dzīvokļos, un ka būtu vēlams elektrosadales skapi pārvietot uz citu vietu.

Ja prasītāji vēlas, lai elektrosadales skapis tiktu pārvietots uz citu vietu, bet nespēj vienoties ar citiem dzīvokļu īpašniekiem par šādas darbības uzticēšanu dzīvojamās mājas pārvaldniekam un finansējuma nodrošināšanu, tad viņiem ir tiesības celt tiesā attiecīgu prasību pret dzīvokļu īpašnieku kopību.

SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" konkrētajā lietā nav tiesīgs pārstāvēt dzīvokļu īpašnieku kopības intereses.

Pārvaldīšanas līguma 2.6.punktā ir uzskaitīts, kādos gadījumos pārvaldnieks var būt puse tiesā, piemēram strīdos par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas parāda piedziņu, dzīvojamai mājai nodarīto zaudējumu atlīdzību, bet nav noteikts, ka pārvaldnieks var pārstāvēt dzīvokļu īpašnieku kopības intereses tādā strīdā, kāds tas ir konkrētā gadījumā.

Ja dzīvokļu īpašnieku kopība būtu noslēgusi pārvaldīšanas līgumu ar pārvaldnieku un devusi pārvaldniekam uzdevumu pārstāvēt dzīvokļu īpašnieku kopību tiesā šādās lietās, tad prasība varētu tikt celta pret dzīvokļu īpašnieku kopību, norādot pārvaldnieku kā pilnvaroto pārstāvi.

[11.5] Prasība par morālā kaitējuma atlīdzību pamatota uz Civillikuma 1635.pantu, kas regulē tiesību aizskāruma rezultātā nodarītā kaitējuma atlīdzību, un 2347.panta otro daļu, kas paredz valdītāja atbildību bez vainas par paaugstinātas bīstamības avota nodarītajiem zaudējumiem.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka, lai personu sauktu pie civiltiesiskās atbildības, t.sk. par kaitējuma nodarīšanu, ir jākonstatē šādi priekšnoteikumi: 1) prettiesiska rīcība; 2) kaitējuma esamība; 3) cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un kaitējumu. (sk. K.Torgāns. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 271.lpp.).

Tā kā lietā nav konstatējams, ka atbildētāji ir pieļāvuši prettiesisku darbību vai neattaisnojamu bezdarbību, secināms, ka iztrūkst viens no priekšnoteikumiem kaitējuma atlīdzībai, un atzīstams, ka prasība arī šajā daļā ir noraidāma.

[11.6] Tā kā prasītāji sava mantiskā stāvokļa dēļ ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, iepriekš nesamaksātie tiesas izdevumi no viņiem atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta otrajai daļai nav piedzenami, bet tos saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta ceturto daļu uzņemas valsts.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432. – 434.pantu, 454.panta pirmo, otro daļu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

/pers. A/ un /pers. B/ prasību pret AS „Sadales tīkls" un SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" par kaitējuma novēršanu un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu pilnīgi noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā un samaksājot drošības naudu 300 EUR apmērā.

Pilns spriedums sastādīts 2017.gada 21.novembrī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	S.Krūmiņa
Tiesnese	D.Jansone
Tiesnese	I.Grauda